

Nr 33

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner rörande vissa ändringar i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt.

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:356 av herr *Lundström m. fl.* och II:551 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

*förordning om ändring i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt
den 6 juni 1941 (nr 416)*

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt den 6 juni 1941 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

Från skattskyldighet enligt denna förordning äro befriade
staten;

stiftelse — — — försvar;

stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter;

stiftelse — — — forskning.

Skattebefrielse — — — sammanslutning.

2) motionen II:176 av herr *Ekström* i Iggesund, vari hemställts,

a) att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt, att det i motionen framförda förslaget tillgodoses, samt

b) att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig författningstext.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II:176 och II:551.

Jämlikt 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt är från skattskyldighet enligt förordningen bl. a. befriad stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter eller utom riket bosatta utlänningar.

Förutom de i ovannämnda paragraf omnämnda juridiska personerna är enligt 38 § från gåvoskatt befriade bl. a. stiftelser med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål.

I 29 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt stadgas att vid uppskattning av värdet å lös egendom obligation, som noteras å inländsk eller utländsk börs, skall uppskattas till det noterade värdet eller, om detta icke motsvarar vad som varit påräkneligt vid försäljning under normala förhållanden, till det pris som vid dylik försäljning kan påräknas. Till ledning för värderingen skall enligt 26 § företes intyg av bank, mäklare eller annan med saken förtrogen.

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

I de likalydande motionerna I:356 och II:551 anføres bl. a. I två rättsfall rörande arvsskatt har innebörden av inskränkningen i 3 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt rörande utom riket bosatta utlänningar belysts, nämligen NJA 1949:815 och NJA 1959:105. I förra fallet måste föreningen Svenska röda korset — vilken själv såsom åsyftande att stärka rikets försvar är frikallad från skattskyldighet jämlikt 3 § — betala skatt för en åt föreningen såsom osjälvständig stiftelse anförtrödd fond, som skulle användas till hjälp åt Europas behövande barn. I det senare rättsfallet fastslogs, att skatt skulle utgå på arvslott, som tillfallit Rädda barnens riksförbund, eftersom dettas verksamhet är av såväl nationell som internationell art.

Enligt Eberstein (Den svenska arvs- och gåvoskattningen s. 37) kan det sålunda gällande undantaget från huvudregeln om skattefrihet sägas vara av fiskalisk natur. "Man har ansett statens skatteintresse böra gå före, när den på grund av ändamålets beskaffenhet i och för sig berättigade skattefriheten icke kommer landets egna eller inom landet bosatta personer till godo." Det kan emellertid noteras, att motsvarande inskränkning inte finnes stadgad i 38 §, där bl. a. stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål förklaras befriade från gåvoskatt. Det är således endast vid arvsbeskattningen, som det fiskaliska intresset ansetts gå före intresset att hjälpa behövande utlänningar eller främja deras utbildning.

Det synes uppenbart att mot bakgrunden av det intresse för internationell hjälpverksamhet, som torde omfattas av svenska folket, denna skatteregel främstår som föråldrad. Det kan inte anses rimligt, att Rädde barnen skall diskrimineras i skattehänseende, därför att dess hjälpverksamhet går utanför landets gränser. Det synes inte heller finnas någon anledning att i detta avseende göra skillnad i beskattningen av legat och beskattningen av gåva. I båda hänseendena bör skattefrihet föreligga.

Till stöd för yrkandet i *motionen II: 176* har i huvudsak anförts följande.

Hos ett stort antal familjer i vårt land har någon av familjemedlemmarna någon eller några av svenska statens premieobligationer å nom. 50 kronor. I de årliga självdeklarationerna brukar dessa premieobligationer upptas till kursvärdet den 31 december året före deklarationens avgivande. Kursvärdena å dessa obligationer undergår obetydlig förskjutning i värdet för varje år. Vid ett inträffat dödsfall skall av den avlidne ägd premieobligation upptas till kursvärdet dödsdagen. Uppgift härom tillhandahålls dels genom tidningarna och dels genom bankerna. Vid inregistrering av bouppteckning var i sådan premieobligation upptagits skall värdet av obligationen styrkas. Detta sker genom intyg från bank. Minimikostnaden för sådant intyg är numera 5 kronor.

I de flesta fall saknar det reell betydelse om premieobligationen skall upptas till nom. 50 kronor eller till kursvärdet. Det synes vara en praktisk lösning och ägnad att medföra lättnad för såväl domstolar som dödsbodelägare, att premieobligationerna upptas till visst belopp, som gäller för ett år i taget. Svenska statens premieobligationer bör därför i bouppteckningen efter avliden person eller vid bestämmande av skatt efter avliden person upptas till det värde som obligationen hade vid utgången av året före dödsfallet.

Utskottet

Utskottet behandlar till en början yrkandet i de likalydande motionerna I: 356 och II: 551 om befrielse från arvsskatt beträffande legat till internationell hjälpverksamhet. Till stöd för yrkandet har anförts att svensk stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, vid arvsbeskattningen inte är befriad från skattskyldighet, om ändamålet är att tillgodose utom riket bosatta utlämningar. Däremot är gåvor till förmån för sådana utlämningar skattefria. Enligt motionävernas mening är det inte rimligt, att en svensk organisation med ändamål att utöva hjälpverksamhet bland barn och sjuka skall diskrimineras i skattehänseende, därför att dess hjälpverksamhet går utanför landets gränser.

Som i motionerna framhållits går skattebefrielsen vid gåvor betydligt längre än vad som gäller vid förvärfv på grund av testamentariska förordnanden. Ursprungligen var endast staten befriad från erläggande av arvsskatt. Genom

beslut vid 1941 års riksdag utsträcktes skattebefrielsen att omfatta även vissa juridiska personer, som i sin verksamhet fullföljer särskilt kvalificerade allmännyttiga ändamål. Som en följd härav är vid arvsbeskattningen åtskilliga rättssubjekt med i och för sig behjärtansvärda ändamål inte befriade från skattskyldighet. Däremot har vid gåvobeskattningen skattefrihet ansetts böra medges i betydligt större utsträckning. Som skäl för befrielsen från gåvoskatt har i förarbetena till lagstiftningen åberopats att benägenheten att genom gåvor under livstiden understödja allmännyttiga ändamål kunde befaras minska, om en del av gåvan toges i anspråk för erläggande av skatt till staten. Detta skäl gör sig emellertid inte gällande med samma styrka, när det gäller testamentariska förordnanden. Vid den äganderättsövergång, som sker genom arvfallet, har arvlåtaren nämligen att räkna med att kvarlåtenskapen av fiskala skäl blir föremål för arvsbeskattning. Mot bakgrunden härav har man att se den bristande överensstämmelsen på förevarande område mellan arvs- och gåvobeskattningen.

Allmän enighet torde råda om att vi i vårt land i största möjliga utsträckning bör bidra till den internationella hjälpverksamheten. Utskottet kan därför helt instämma i motionernas syfte. Man kan emellertid inte bortse ifrån de gränsdragningsproblem, som är förenade med en utvidgning av skattefriheten, och nödvändigheten av att tillräckliga garantier skapas för att förvärvet kommer att användas uteslutande för det avsedda ändamålet. Frågan om en ändring av lagstiftningen i förevarande hänseende bör därför lämpligen övervägas i samband med den av riksdagen tidigare begärda allsidiga översynen av arvsbeskattningen. Av det anförda framgår att utskottet för sin del inte är berett att förorda omedelbara lagstiftningsåtgärder i ämnet. Utskottet anser sig därför inte kunna biträda yrkandet i de likalydande motionerna I: 356 och II: 551.

Utskottet har vidare att behandla yrkandet i motionen II: 176 att svenska statens premieobligationer vid beräkningen av arvsskatt skall upptagas till det värde, som obligationerna hade vid utgången av året näst före dödsfallet.

Enligt gällande bestämmelser skall uppskattningen av värdet av den avlidnes tillgångar i regel ske med hänsyn till förhållandena vid dödsfallet. Till ledning för värderingen av aktier, obligationer och därmed jämförliga värdehandlingar skall därvid företes intyg av bank, mäklare eller annan med saken förtrogen.

Som motivering för yrkandet har i motionen anförts att det i de flesta fall saknar reell betydelse, om en eller ett fåtal premieobligationer i bouppteckningen upptas till nominella värdet eller till kursvärdet. Motionären anser det därför ägnat att medföra lättnader för såväl beskattningsmyndigheter som dödsbodelägare, om premieobligationer vid arvsbeskattningen upptas till visst belopp, som avses skola gälla ett år i taget.

Enligt vad utskottet har sig bekant kontrollerar en del underrätter vid inregistrering och stämpelbeläggning av bouppteckningar att däri förtecknade värdehandlingar är upptagna till rätta värdet utan att infordra särskilt intyg

härom. Dessutom tillhandahåller vissa banker på begäran värderingsintyg utan särskild avgift. Där skäl finns för antagande att i bouppteckningen gjord värdesättning av smärre tillgångar av ifrågavarande slag står i överensstämmelse med gällande bestämmelser, torde beskattningsmyndigheterna i allmänhet inte kräva att särskilt intyg om tillgångarnas värde vid dödsfallet företes. Utskottet vill emellertid, med vetskap om att bestämmelserna inte alltid tillämpas på ett ändamålsenligt sätt, framhålla att i sådana fall, där en eller ett fåtal obligationer i bouppteckningen upptagits till nominella värdet och det är uppenbart att skillnaden mellan det vid dödsfallet antagliga kursvärdet och det nominella värdet inte påverkar skatteberäkningen, beskattningsmyndigheten inte bör belasta dödsboet med onödiga kostnader genom att infordra kompletterande utredning rörande obligationernas värde.

Av ovan anförda skäl och då det inte är lämpligt att vid arvsbeskattningen ha särskilda värderingsregler enbart för premieobligationer anser utskottet inte skäl föreligga för ändrad lagstiftning härutinnan. Utskottet avstyrker således bifall till yrkandet i motionen II: 176.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 356 av herr Lundström m. fl. och II: 551 av herr Ohlin m. fl. om befrielse från arvsskatt beträffande legat till internationell hjälpverksamhet, ävensom

2) motionen II: 176 av herr Ekström i Iggesund angående värderingen av premieobligationer vid arvsbeskattningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Spetz, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Oscar Carlsson, Yngve Nilsson och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kärrlander, Wiklund i Öjebyn, Engkvist, Gustafson i Göteborg, Magnusson i Borås, Nilsson i Tvärälund, von Sydow och fru Nettelbrandt.

Reservation

av herrar *Spetz*, *Söderquist*, *Gustafson* i Göteborg och fru *Nettelbrandt*, vilka dels ansett att utskottets yttrande i vad avser befrielse från arvsskatt beträffande legat till internationell hjälpverksamhet bort ha följande lydelse:

Utskottet behandlar — (= utskottet s. 3 rad 14 — rad 4 nedifrån)

— landets gränser.

Som i motionerna framhållits går skattebefrielsen vid gåvor betydligt längre än vad som gäller vid förvärv på grund av testamentariska förordnanden. Ursprungligen var endast staten befriad från erläggande av arvsskatt. Genom beslut vid 1941 års riksdag utsträcktes skattebefrielsen att omfatta även vissa juridiska personer, som i sin verksamhet fullföljer särskilt kvalificerade allmännyttiga ändamål. Till skillnad från vad som då gällde — och som fortfarande gäller — vid gåvobeskattningen föreskrevs i fråga om befrielsen från arvsskatt den begränsningen att ändamålet icke får avse "utom riket bosatta utlänningar". Någon uttrycklig motivering till denna inskränkning i skattefriheten finns icke angiven i vare sig utredningsbetänkandet. (SOU 1939: 18) eller propositionen. Uppenbarligen får begränsningen ses mot bakgrunden av de då rådande tidsförhållandena. Om således dessa speciella omständigheter kunde vara förstaeliga då, kan de uppenbarligen inte återopplas i dagens läge, som präglas av ett omfattande internationellt samarbete och betydande internationella engagemang från vårt lands sida på olika områden.

Vad gäller de kontrollproblem, som har yppats under utskottsbehandlingen, bör uppmärksammas att den yrkade skattefriheten avser testamentslegat till svensk hjälporganisation. Stadgande härom återfinns i sista stycket av ifrågasvarande paragraf. Med utgångspunkt från att det var fråga om svensk organisation anförde 1938 års arvsskatteutredning efter en ingående diskussion av garantin mot missbruk, att i den mån ifrågasvarande stiftelser eller föreningar icke var underkastade offentlig kontroll genom särskild lagstiftning, så har de merendels sådan kontakt, direkt eller indirekt, med det offentliga, att den avsedda garantin även här kan anses förefinnas. Vad arvsskatteutredningen här anförd äger enligt utskottets mening giltighet även nu, varför den i motionerna föreslagna ändringen icke kan avvisas under hänvisning till kontrollsvårigheter.

Utskottet erinrar om att någon motsvarande begränsning icke gäller vid gåvobeskattningen utan att några kontrollsvårigheter yppats i nämnda avseende. Enhetliga regler måste anses önskvärda.

Allmän enighet råder om att vi i vårt land i största möjliga utsträckning bör bidra till den internationella hjälpverksamheten. Utskottet kan mot denna bakgrund inte finna någon anledning att bibehålla en ytterst svårmotiverad begränsning i den eljest gällande skattefriheten vid arvsskattningen i vad avser testamentslegat till välgörande ändamål och hjälpverksamhet. Utskottet tillstyrker därför motionärernas yrkande.

dels ock ansett att utskottet under punkten 1) bort hemställa,

1) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 356 av herr Lundström m. fl. och II: 551 av herr Ohlin m. fl., måtte antaga följande

Förslag

till

*förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416)
om arvsskatt och gåvoskatt*

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt den 6 juni 1941 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Från skattskyldighet enligt denna förordning äro befriade
staten;
stiftelse — — — försvar;
stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja
barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av
behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda
tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter;
stiftelse — — — forskning.
Skattebefrielse — — — sammanslutning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1962.
